

Projekt dofinansowany w wysokości 85% ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej dla Programu PL04 pn.: „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii”.

Krzysztof Kawczyński
Komitet Ochrony Środowiska
Krajowa Izba Gospodarcza

NOWE PODEJŚCIE DO OPAKOWAŃ WIELOMATERIAŁOWYCH I PO ŚRODKACH NIEBEZPIECZNYCH

Z danych Eurostatu wynika, że na każdego statystycznego mieszkańca UE przypada rocznie ponad 160 kg odpadów opakowaniowych. Wielkość ta systematycznie od lat rosła, co sprawiło, że dyrektywa 94/62/WE w sprawie opakowań i odpadów opakowaniowych zainicjowała dla wprowadzających na rynek produkty w opakowaniach obligację partycypowania w kosztach gospodarowania tymi odpadami, czyli opłaty opakowaniowe. Jednocześnie wszystkie państwa członkowskie zobowiązały się do osiągnięcia określonych poziomów odzysku/recyklingu odpadów opakowaniowych w podziale na surowiec, z którego opakowanie wykonano. Od 1 stycznia 2014 roku obowiązuje nowa ustawa o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz.U. 2013. 888).

Dyrektywy unijne określają cele, nie narzucając jednak państwom członkowskim sposobu ich realizacji ani szczegółowych rozwiązań. Do zadań zawartych w dyrektywie opakowaniowej w roku 2001 Polska dodała swoje „własne narodowe pomysły” związane z opakowaniami po niektórych rodzajach materiałów stwarzających określone zagrożenia dla zdrowia ludzi i środowiska. Nowa ustawa opakowaniowa z 2013 r. dokonała istotnych zmian w tym

Projekt dofinansowany w wysokości 85% ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej dla Programu PL04 pn.: „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii”.

zakresie, w szczególności w odniesieniu do odpadów opakowaniowych wielomateriałowych i opakowań po środkach niebezpiecznych.

Nowa ustawa ma na celu m.in. zmianę podejścia producentów do opakowań. Nie wystarczy wyprodukować i sprzedać – trzeba jeszcze zagospodarować odpady. Kluczowe obowiązki w zakresie opakowań dotyczą wprowadzających opakowania, tj. bezpośrednich producentów lub importerów oraz wprowadzających produkty w opakowaniach.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (Dz. U. poz. 888) wprowadzający produkty w opakowaniach wielomateriałowych lub środki niebezpieczne w opakowaniach zostali zobowiązani do zorganizowania systemu zbierania oraz zapewnienia odzysku, w tym recyklingu, odpadów opakowaniowych po tych środkach. Przy czym wprowadzający środki niebezpieczne będące środkami ochrony roślin zobowiązani zostali do spełnienia powyższych wymagań w stosunku do odpadów opakowaniowych po środkach ochrony roślin.

Ponadto art. 18 ust.2 ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi nałożył na wprowadzających środki niebezpieczne będące środkami ochrony roślin obowiązek finansowania kosztów zbierania ponoszonych przez przedsiębiorców prowadzących jednostki handlu detalicznego lub hurtowego odpadów opakowaniowych po tych środkach.

Powyższe przepisy nie precyzują szczegółowo jak powinien być zbudowany taki system, pozostawiając wprowadzającym środki niebezpieczne, w tym

Projekt dofinansowany w wysokości 85% ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej dla Programu PL04 pn.: „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii”.

środki ochrony roślin, możliwość kształtowania go zgodnie ze swoimi potrzebami.

Należy jednak zaznaczyć, że wprowadzający ww. produkty w opakowaniach będą mogli wykonywać obowiązki wynikające z art. 18 ust. 1 ww. ustawy, samodzielnie albo przez przystąpienie do porozumienia, o którym mowa w art. 25 ust. 1 ww. ustawy. W drugim przypadku to organizacja samorządu gospodarczego przejmie wykonanie czynności określonych w art. 18 ww. ustawy. Tym samym opakowania te zostały wyłączone z obsługi przez opakowaniowe organizacje odzysku.

Ponadto w przypadku samodzielnej realizacji obowiązku z zakresu odzysku i recyklingu obowiązywać będą poziomy określone w załączniku nr 1 ww. ustawy. Należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że realizując samodzielnie obowiązki w zakresie, o którym mowa w art. 18 ust. 1 ww. ustawy, poprzez system zbierania odpadów opakowaniowych wytworzonych przez innych wytwórców odpadów, poziom odzysku i recyklingu wyniesie 100% wprowadzonych do obrotu opakowań (art. 17 ust. 1 pkt 2 ww. ustawy). Natomiast w przypadku przystąpienia do porozumienia minimalne wymagane poziomy zostały określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie minimalnych rocznych poziomów odzysku i recyklingu dla opakowań wielomateriałowych oraz dla opakowań po środkach niebezpiecznych, w poszczególnych latach, poniżej których nie mogą zostać określone poziomy w porozumieniu zawierającym z marszałkiem województwa (Dz. U. 618).

Projekt dofinansowany w wysokości 85% ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej dla Programu PL04 pn.: „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii”.

Należy jednak zaznaczyć, iż zbieranie m.in. zwracanych odpadów opakowaniowych wielomateriałowych i po środkach ochrony roślin, zgodnie z ogólnymi zasadami gospodarki odpadami związanymi ze zbieraniem i transportem, powinno odbywać się w sposób selektywny, o którym mowa w art. 23 ust. 1 ustawy o odpadach. Przy czym przez selektywne zbieranie, mające na celu ułatwienie przetwarzania odpadów, zgodnie z definicją zawartą w art. 3 ust. 1 pkt 24 ustawy o odpadach, należy rozumieć takie zbieranie, w ramach którego dany strumień odpadów, obejmuje te odpady, które charakteryzują się takimi samymi właściwościami i cechami.

Nowe obowiązki ustawowe – przedsiębiorcy wprowadzający

Nowy obowiązek można zrealizować samodzielnie lub poprzez przystąpienie do porozumienia, które z marszałkiem województwa zawarła organizacja samorządu gospodarczego reprezentująca wprowadzających. Zgodnie z ustawą o izbach gospodarczych organizacje samorządu gospodarczego, to właśnie izby gospodarcze, które na mocy nowej ustawy otrzymały wyłączność w zakresie zawierania porozumień. Minimalne poziomy odzysku i recyklingu dla tych odpadów określone zostały w rozporządzeniu ministra środowiska z 16 kwietnia 2014 r.

Ustawa z dn. 13 czerwca 2013 roku o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi nakłada nowe obowiązki odzysku i recyklingu w stosunku do opakowań wielomateriałowych i opakowań po środkach niebezpiecznych:

Art. 18- obowiązek zbudowania systemu zbierania odpadów z opakowań oraz zapewnienia ich odzysku i recyklingu;

Art. 19- obowiązek prowadzenia publicznych kampanii edukacyjnych.

Projekt dofinansowany w wysokości 85% ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej dla Programu PL04 pn.: „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii”.

Art. 25 – obowiązek osiągnięcia minimalnych rocznych poziomów odzysku i recyklingu w poszczególnych latach dla przedsiębiorców, którzy przystąpią do porozumienia przedsiębiorców z marszałkiem województwa, natomiast w przypadku samodzielnej realizacji „takiego samego rodzaju i w takiej samej masie jak powstałe z wprowadzonych do obrotu produktów w opakowaniach” (art.17).

Nowe obowiązki w zakresie zbierania i odzysku, w tym recyklingu odpadów opakowaniowych

Na mocy przepisów ustawy z 13 czerwca 2013 r. o gospodarowaniu opakowaniami i odpadami opakowaniowymi przedsiębiorcy wprowadzający na rynek środki niebezpieczne w opakowaniach są zobowiązani do zorganizowania systemu zbierania i zagospodarowania poprzez odzysk, w tym recykling odpadów z opakowań po produktach niebezpiecznych. Analogiczny obowiązek dotyczyć będzie wprowadzających opakowania wielomateriałowe (art. 17, 18 oraz 25 nowej ustawy). Można szacować, że łączny obowiązek odzysku i recyklingu dla obydwu grup opakowań będzie sięgał w skali roku ponad 35 tys. ton, w tym ponad 90% obowiązku dotyczyć powinno opakowań wielomateriałowych. Należy przyjąć, że problemem w najbliższych 2 – 3 latach będzie faktyczne zebranie tej masy odpadów opakowaniowych, przy czym o ile opakowania wielomateriałowe (głównie kartoniki po płynnej żywności) będą zbierane w ramach zbiórki selektywnej, o tyle pozostałe opakowania wielomateriałowe będą trudno identyfikowalne przez konsumenta i trudne do wydzielenia przez zbierającego. Podobnie rzecz się ma z odpadami niebezpiecznymi, co może wymagać budowy odrębnego systemu zbierania (poza strumieniem odpadów komunalnych). Obecnie w kraju nie funkcjonują

Projekt dofinansowany w wysokości 85% ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego w ramach Funduszu Współpracy Dwustronnej dla Programu PL04 pn.: „Oszczędzanie energii i promowanie odnawialnych źródeł energii”.

specjalistyczne instalacje mogące w skali przemysłowej zapewnić recykling głównych rodzajów opakowań wielomateriałowych.

Jedynie w przypadku kartoników po płynnej żywności istnieją technologiczne możliwości przerobu ok. 20 tys. ton, ale w perspektywie 2 – 3 lat można doprowadzić do uruchomienia brakujących instalacji do recyklingu tych odpadów, które zapewnią oczekiwaną wydajność oraz faktyczny recykling frakcji materiałowych zawartych w tych opakowaniach.

W przypadku obowiązku odzysku sytuacja wydaje się lepsza w zakresie możliwości realizacji i wykorzystania bez specjalnych nakładów inwestycyjnych, ponieważ wraz z nowymi standardami gospodarowania odpadami komunalnymi rozwijać się będzie selektywna zbiórka opakowań wielomateriałowych, jak również ich zagospodarowanie w kierunku paliw alternatywnych z odpadów (RDF). W przypadku odpadów niebezpiecznych można obecnie mówić jedynie o ich wykorzystaniu w procesach odzysku, ponieważ istnieją w Polsce instalacje zdolne do spalania tego typu odpadów z odzyskiem energii. Ponadto dzisiaj trudna do przewidzenia jest egzekucja obowiązków przez uprawnione organy, ale należy zakładać, że nowe obowiązki ustawowe będą egzekwowane, w tym włącznie z sankcjami finansowymi za brak realizacji. Wprowadzone zmiany w ustawie o odpadach dodatkowo wzmocniają dotkliwość sankcji za brak realizacji ustalonych wymagań ustawowych.